

A KONFERENCIA TELJES PROGRAMJA

TEHETSÉG – ZENE – OLVASÁS

Debrecen, 2015. április 11. Thomas Mann u. 49.

A KONFERENCIA TÁMOGATÓI: NEMZETI KULTURÁLIS ALAP, OKTATÁSKUTATÓ ÉS FEJLESZTŐ INTÉZET

A nyitó plenáris levezető elnöke *Dr. Móré Marianna*

09.30–10.00 Megnyitó

– „Tüzeit megrakítja...” – Kodály Zoltán zoborvidéki gyűjtéséből énekelnek a Debreceni Zenede (Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskola és Zeneiskola – Alapfokú Művészeti Iskola) népzene tanszakos növendékei. Felkészítő tanáruk: *Sáriné Szebenyi Judit*
Köszöntő

10.00–10.25 *Dr. Balogh László* (DE): A tehetséggondozás kritikus pontjai

10.25–10.50 *Dr. Hámori József* (SOTE): A zene szerepe a személyiség fejlesztésében

10.50–11.15 *Dr. Bagdy Emőke* (KGRE): A tehetség kibontakozása (egy kutatás üzenetei)

11.15–11.40 *Dr. Fülöp Márta* (MTAPI, ELTE): Fenyegetés vagy kihívás: a kiemelkedő teljesítmény pszichológiája

11.40–12.05 *Dr. Duffek Mihály* (DE): A megfoghatatlan megfogható

12.05–12.30 *P. Stébel Ildikó* (Kodály Zoltán Zeneművészeti SZKI és Zeneiskola): Kodály és Debrecen („...hangzó életre bírni a néma berkeket”)

12.30–13.20 Ebédszünet

13.30–16.00 Négy szekció párhuzamos munkája

1. Szekció

Levezető elnök: *Dr. Gombos Péter* (Kaposvári Egyetem)

13.30–13.45

1.1 *Krajcovicz Ágnes* (OFI): A tehetségfejlesztéssel foglalkozó szaktanácsadás

A téma iránt érdeklődők az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet TÁMOP-3.1.5/12-2012-000 Pedagógus-továbbképzés támogatása című kiemelt projektjében folyó – a szaktanácsadás megújításával foglalkozó – fejlesztés és a hozzá kapcsolódó pilot eddigi eredményeibe kaphatnak betekintést.

Az előadás kérdéskörei: Hol helyezkedik el a tehetségfejlesztéssel foglalkozó szaktanácsadó az új típusú szaktanácsadás rendszerében? Milyen kompetenciákat várunk el a tehetségfejlesztési szaktanácsadótól? Miben nyilvánul meg a szaktanácsadás újszerűsége? Milyen tapasztalatok születtek a szaktanácsadói próbátogatások során?

13.45–14.00

1.2 *Szentgáli Márta* (OFI): Az iskolai könyvtári szaktanácsadás legfrissebb tapasztalatai

Az iskolai könyvtári szaktanácsadást érintő témakörök: Statisztikai összegző adatok az elmúlt fél év iskolai könyvtári szaktanácsadásairól (meglátogatott intézmények száma, fajtái, a meghívások megoszlása, a szaktanácsadások súlypontja). Az iskolai könyvtárak esetében igényelt szaktanácsadás eredeti céljai, kérései. A hívások okai. A jelenlegi szaktanácsadói dokumentumok formája és tartalmi megfelelése az iskolai könyvtárostánárok esetében. Összegzett tapasztalatok, összegzett igények. Jövőbeli tervek, javaslatok az iskolák könyvtárostánárai részéről. Javaslatok az iskolai könyvtári szaktanácsadók részéről. Egyéb tapasztalatok a szaktanácsadáson kívüli iskolai könyvtári életéről. Eligazodás az informatika – olvasás – irodalom háromszögben; IKT-eszközök használata az iskolai könyvtárakban, a gyakorlatban; Közösségi szolgálat megvalósulása az iskolai könyvtárakban; Egyéb programok az iskolai könyvtárakban (egész napos iskola, délutáni órák, foglalkozások, felzárkóztatás, tehetséggondozás).

14.00–14.15

1.3 *Pásztor Csörgei Andrea* (OFI) A kortárs gyerekirodalom a pedagógus-továbbképzésben

Gyakran szembesülünk azzal a problémával, hogy a pedagógusok – bár lehetőségük lenne rá – viszonylag ritkán nyúlnak iskolai munkájuk során a kortárs gyerekirodalmi szövegek feldolgozásához. Ennek oka általában arra vezethető vissza, hogy saját bevallásuk szerint kevésbé ismerik az újonnan megjelenő kiadványokat, nehezen választanak közülük, és kevés gyakorlati ismeret áll rendelkezésükre a kortárs szövegek feldolgozásához. Ezen a helyzeten javíthatna az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet A kortárs gyermekirodalom megjelenése az alsó tagozatos oktató-nevelő munkában című pedagógus-továbbképzése, mely kitér a kortárs szövegek oktató-nevelő munkában való beemeléseinek fontosságára, azok szövegértést javító, személyiségfejlesztő tulajdonságaira, valamint az illusztráció szerepére. Ezt a képzést szeretném részletesebben ismertetni. Emellett előadásomban néhány gondolat erejéig kitérnék a Károli Gáspár Református Egyetemen – az országban eddig egyedülálló módon – indított Gyermekek- és ifjúsági irodalmi szakember szakirányú továbbképzési szak működésére is.

14.15–14.30 Vita

Az óvodásokról

A levezető elnök: *Dr. Szinger Veronika* (Kecskeméti Főiskola)

14.30–14.45

1.4 *Béres Judit – Villányi Rózsa* (PTE FEEK Könyvtár- és Információtudományi Intézet – Csorba Győző Könyvtár Körbirodalom Gyermekkönyvtár): Olvasásra nevelés óvodáskor előtt és óvodáskorban – ismeretterjesztés szülőknek

Az előadás a pécsi Körbirodalom Gyermekkönyvtár projektjét mutatja be, amelynek eddig elkészült két kiadványa, az Olvasásra születtem! a 0–3 éves, az Olvass nekem! pedig a 3–6 éves korosztályba tartozó gyermekek szüleinek ad támogatást. A kiadványainkban foglalt, életkor és műfaj szerinti bontásban közölt könyvajánlások abban nyújtanak segítséget, hogy a szülő tudatosabban, gyermeke életkorának és fejlettségi szintjének megfelelően válasszon a gyermekkönyvpiac és a gyermekkönyvtár kínálatából, és egyre bővülő, de minőségi és válogatott repertoárból szelegessen.

14.45–15.00

1.5 *Hegedűsné Tóth Zsuzsanna* (ELTE TÓK, Ének-zenei Tanszék): Kreatív kisgyermeknevelők és óvodapedagógusok a kreatív gyermekekért

A konferencián a kisgyermeknevelésének sajátos vonásait valamint a kisgyermeknevelő- és óvodapedagógus-képzés új didaktikai elemekkel gazdagított útját mutatnám be, készülő doktori disszertációm kutatásai mentén. Oktatói koncepciómat meghatározza, hogy a korai gyermekévek jelentőségét fel kell ismertetni a leendő nevelőkkel, vagyis azt, hogy a környezet ingergazdagsága, az érzelmi kapcsolat meghatározó az értelmi fejlődésre (kreativitás, tanulási képesség, memória). A képzésben kipróbáltuk a portfólió módszert, a videóelemzés módszerét, a naplózást és reflektív technikákat azzal a céllal, hogy a képzőben tanultakat a hallgatók valós helyzetben, gyerekek között is megfigyeljék, kipróbálják, és reflektíven építsék be saját tudásukba.

15.00–15.15

1.6 *Karakasné Kőszegi Katalin* (Bp. FSZEK XIII/6. Könyvtára): Zenei motivációk az óvodások könyvtári foglalkozásain

1. A zene komplex, ízlésformáló hatása a személyiségfejlődésre óvodáskorban.
– Érzelmi, értelmi és testi fejlődés összefüggései.
2. Művészi értékek közvetítése a zene és a könyvtár adta lehetőségek segítségével.
– Az irodalom, zene és képzőművészet kapcsolódási pontjai a korcsoportnak megfelelő tartalommal.
3. Játékos zenei élmények a könyvtári foglalkozásokon.
– Közös játékok a zene befogadásától, az újraalkotásig, a mondókától a dallamokig.

15.15–15.30

1.7 *Vavrek Szilvia*: „Apró ujjacskák” tehetséggondozó műhely az óvodában

Debrecenben a 2012–2013. nevelési évben tehetségcsírák felkutatására tettünk kísérletet Debrecen egyik kertvárosi óvodájában. Az egyik tehetségműhelyünk az Apró ujjacskák néven kezdte meg tevékenységét. A tehetségműhely 30 alkalomra tervezett, a foglalkozások heti egy alkalommal, októbertől májusig zajlottak. A próbaév során különböző

technikákat próbáltunk ki: rajzoltunk, festettünk, gyurmáztunk, agyagoztunk, csuhéból babát készítettünk, papírt hajtogattunk, barkácsoltunk, papírsárkányt röptettünk. A nevelési év végén elemeztük, összegeztük a tapasztalatainkat, következtetéseket vontunk le. A technikák alkalmazását leszűkítettük, megszürtük.

15.30–15.45

1.8 *Szinger Veronika*: „Olvass gyermekeidnek, gyermekeiddel, gyermekeidért!” Olvasásnépszerűsítő program a Kecskeméti Főiskola Tanítóképző Karán

A fenti elnevezésű programsorozat azért jött létre 2011 tavaszán, hogy meghatározott ütemterv szerint, könyvtári környezetben, szövegek játékos feldolgozásán keresztül olyan irodalmi-esztétikai ÉLMÉNYT biztosítson az óvodások számára, amely segíti pozitív attitűdök kialakítását a könyvek, az olvasás, az irodalom iránt. A hagyományos óvodai irodalmi/anyanyelvi kezdeményezésektől némileg eltérő programban a gyermekek megismerkednek a könyvtárak által nyújtott lehetőségekkel is. További célunk volt a gyermekeken keresztül megszólítani a szülőket, hogy a pozitív élmény hatására a családi beszélgetések témájaként megjelenjen a könyv, az olvasás, a könyvtár. Az előadásban röviden szó esik a felső tagozatos tanulók és főiskolai hallgatók számára kidolgozott programokról is, valamint az elmúlt négy év tapasztalatairól.

15.45–16.00 Vita

2. Alsó tagozat szekció

Levezető elnök: *Péterfi Rita* (Pest Megyei Könyvtár)

13.30–13.45

2.1 *Kutnyánszky Nikoletta*: Zenei nevelés könyvtári környezetben

Több mint 10 évvel ezelőtt kapcsolódtam be a PTE Deák Ferenc Gyakorló Gimnázium és Általános Iskola könyvtárának életébe önkéntes szülőként. A könyvtáros tanárral, Nyirő Gizellával közösen először egy kézművesszakkört indítottunk el és dolgoztuk ki a tematikáját, munkaformáit. Később különböző zenei témájú rendezvények, programok, projektek szervezésében és lebonyolításában is segítettem – mivel ének-zene – karvezetés és könyvtárpedagógia-tanár szakos diplomákkal rendelkezem. Emiatt gondoltam arra, hogy egy a hagyományostól eltérő, könyvtári környezetben megtartott énekórát választanék, bemutatva ezzel, hogy a zenei műveltség fejlesztése mellett az információs műveltség, a kritikai gondolkodás, az esztétikai és az olvasóvá nevelés is sikeresen megoldható egyszerre.

13.45–14.00

2.2 *Nyirő Gizella*: Mesén innen – mesén túl: Olvasóvá és könyvtárhasználóvá nevelés a mesék világán keresztül első osztályban

Könyvtáros tanárként évek óta mesefoglalkozások tucatjait tartom alsós gyerekeknek, mert egyre több azoknak a gyerekeknek a száma, akik a mesék csodás világának megismerése nélkül kezdik meg iskolás éveiket. A bennük felgyülemelő félelem, szorongás, agresszió, vagy éppen a bezárkózás, a túlzottan magas szülői elvárások következtében kitörő síró görcsök, önértékelési problémák enyhítésére jól bevált lehetőség és módszer a mesehallgatás, dramatizálás, bábozás, rajzolás, kreatív tevékenységek végzése, a kötetlen beszélgetés mellett.

14.00 – 14.15

2.3 *Oszoli Dénesné*: Olvasóvá nevelés a gardneri intelligenciákra alapozva (PTE 1. sz. Gyakorló Ált. Isk.)

Gardner szerint az intelligenciának legalább hét különböző megjelenési formája van. (Gardner 1991) Az emberek abban különböznek egymástól többek között, hogy az intelligenciaprofiljuk hogyan oszlik meg e hét komponens között. A világ megismerésére, megértésére minden ember hétféle módot alkalmaz. A gyerekek az iskolában az adott tanórán mégis gyakran csak egy-egy intelligenciaterület mentén kapják az oktatást. Előadásomban egy olyan módszertani segédanyagomat (tantárgyi curriculum) mutatom be, melyben minden tanuló megtalálhatta érdeklődési területeit, ebben elmélyülhetett (dúsítás, gazdagítás), valamint személyiségének erősségeit megmutathatta, kibontakoztathatta. Nyulász Péter Helka című meseregényének feldolgozása a negyedik évfolyamon történt. A tantárgyi integrációnak valamint a változatos tanulászervezési módoknak köszönhetően a Nat által meghatározott fejlesztendő kompetenciák szinte mindegyikét fejlesztettük.

14.15–14.30

2.4 *Hollanda Andrea – Balázs Orsolya*: Csodalámpa olvasóklub: olvasásnépszerűsítés – irodalom – játék – művészet

A sepsiszentgyörgyi Bod Péter Megyei Könyvtár évek óta következetes programokkal járul hozzá a különböző korosztályú gyermekek olvasási kultúrájának fejlesztéséhez. A kisiskolásoknak szervezett Csodalámpa Olvasóklub célja, hogy értékes gyermekirodalmi alkotások olvasása és feldolgozása, illetve művészeti és kézműves-tevékenységek, valamint játék révén a gyermekeknek felmutassa az olvasásban és az alkotásban rejlő lehetőségeket.

14.30–14.45

2.5 *Péterfi Rita*: „Szülői értekezlet” az olvasásról

2014 tavaszán a Pest Megyei Könyvtár elindította „Szülői értekezlet az olvasásról” című kezdeményezését. Ennek kapcsán szülőkkel, nagyszülőkkel, pedagógusokkal osztjuk meg azokat a módszereket, tudnivalókat, amelyek segítségével gyerekeink számára vonzó tevékenységgé tehetjük az olvasást. Az előadásokhoz kapcsolódóan elkészítettük saját gyerekkönyvtárunk szerzői toplistáját, ebből kiállítást szerveztünk, valamint ajánlólistákat állítottunk össze az érdeklődőknek. Az előadást könyvtáron kívüli helyszínekre is visszük: óvodába, iskolába, nyugdíjasklubba, szakmai továbbképző napokra. Az ország számos pontján megfordultunk, sőt, erdélyi könyvtár is átvette a példát, és tart hasonló előadásokat.

14.45–15.00 Vita

Egyéb témák

15.00–15.15

2.6 *Sándor Csilla*: A nemzetközi könyvajándék nap

Idén harmadik alkalommal szerveztük meg a könyvajándék napot, amelybe nagyon sok könyvtár és iskola bekapcsolódott itthon, illetve határon túlon is. Szívesen tartanánk rövid előadást a tapasztalatokról: az intézmények beszámolóit nagyon tanulságosak, érdekesek. A nemzetközi könyvajándék nap (február 14.) célja, hogy ezen a napon ajándékozzunk könyvet gyerekeknek. Ezen a napon meséljünk, olvassunk egymásnak, gyűjtsünk könyveket, szervezzünk programokat!

15.15–15.30

2.7 *Surján Noémi* (Zenetanár, Makó): Ötletgazdag zeneoktatás

Előadásom során olyan jó gyakorlatokat szeretnék bemutatni, melyek élménnyé varázsolják a gyerekekkel együtt töltött kétszer 30 perces. Kreatív játékokkal teszem színessé az órákat, legyen szó akár kottaolvasásról, akár a hangközök megnevezéséről, fogalomelsajátításról vagy zeneirodalmi ismeretekről. A gyerekek nagyon élvezik ezeket, örömmel vesznek részt bármilyen játékban, közös alkotásban, és a zene iránti érdeklődésük, hangszeres tudásuk is észrevehetően javul. Újításaimat szeretném bemutatni más kollégáknak is, ötletekkel szolgálva egy újfajta zeneoktatáshoz.

15.30–15.45

2.8 *Ostorics László*: A magyar tanulók teljesítményének változásai a nemzetközi mérések tükrében

Magyarország három nagy nemzetközi teljesítménymérésben vesz részt rendszeresen, és a 2000-es évek első évtizede során kiépítette saját mérési rendszerét is. Az előadás azt veszi sorra, hogy az ebből keletkező hatalmas adatkincs hogyan jellemzi a magyar tanulók teljesítményének változásait a mérések által vizsgált területeken és médiumokban, azaz elsősorban a szövegértés, a matematika és a természettudomány területén, digitális és nyomtatott médiumon. Az előadás jellemzi az általános iskola 4. és 8. évfolyamos, valamint a magyar iskolarendszer 15 éves tanulójának teljesítményét, és az eredmények részletesebb leírása segítségével megpróbálja magyarázni a 2010-es évek elején bekövetkezett teljesítményhanyatlást, emellett tárgyalja a magyar tanulók nyomtatott és digitális médiumon nyújtott teljesítménye között fennálló, zavarba ejtő különbséget. Végezetül rámutat arra, hogy az egyes mérések között fennálló különbségek milyen értelmezési buktatókat rejthetnek magukban.

15.45–16.00 Vita

3. Középiskolai szekció

Levezető elnök: *Dr. Pusztai Gabriella* (Debreceni Egyetem)

13.30–13.45

3.1 *Dinnyés József*: Énekelt versek

Szeretném 15 percben elmondani, hogy milyen jó bemutatni a diákoknak a versek által hordozott világot. Közel fél évszázada énekelek verseket, és járom a magyar nyelvterületet. Azt gondolom, a jó versnek már eleve köze van a zenéhez. A költő alig találja olvasóját, az olvasó már nem is keresi költőjét. Előadásaimon a helytállás és hűség költészetét énekelem, és bemutatom ötszáz év történelmét a versek segítségével. Sok kiadványom után kiadtam egy DVD-t: énekelt vers-adatbázis 300 költő 1400 költeményével. Könyvtárakban és iskolákban használható segítség a versek, költők bemutatásához.

13.45–14.00

3.2 *Borosné Jakab Edit* (Bp. Szent István Gimn.): A komplexitás a tehetségfejlesztés módszertani alapja (Egy magyartanár műhelyéből)

A tehetség felismerése: Van-e olvasói tehetség? Milyen a jó olvasó? A tehetség áldás és tehertétel – egyéni bánásmód, egyéni feladatok, egyén és csoport viszonya a kiemelkedően tehetségesek esetében. Dúsító és gazdagító programok a magyarórán. Olvasás és kreatív írás – Mit és hogy olvasnak szívesen a 8. osztályosok? Érzelmi intelligencia – Mesebe-fejzés a 7. osztályban A fa titkos lelke (Boldizsár Ildikó nyomán)

14.00–14.15

3.3 *Kluka Hajnalka – Kónya István – Peternainé Juhász Zsuzsa* (Középiskolai tanárok, Debreceni Ady E. Gimn.): Olvass többet, határtalanul – magyarul! Olvasásfejlesztés hagyományos és digitális eszközökkel

Helyi kezdeményezésű „jó gyakorlatunk”, az Olvass többet! határtalanul – magyarul címet viselő nemzetközi irodalmi vetélkedő olvasásfejlesztésben és népszerűsítésben betöltött szerepéről, tanulóink olvasáshoz való viszonyáról szólnunk. Témáink: Tehetséggondozás – kompetenciafejlesztés, tudásmegosztás (olvasótábor, szakmai nap, partnerek bevonása), könyvtárhasználati és olvasási szokások mérési eredményei iskolánkban.

A tehetséggondozás – kompetenciafejlesztés témakörön belül „jó gyakorlatunk” főbb fejlesztési területeit érintjük: kreativitás (pl. esszéírás, rejtvények), szövegértési, szövegalkotási képesség (online és hagyományos feladatlapokkal), olvasási rutin minőségi olvasmányokkal, érzelmi gazdagítás, nyelvi kompetenciák, digitális kompetencia.

14.15–14.30

3.4 *Pletl Rita* (Marosvásárhely) Az erdélyi magyar diákok olvasási és szövegértési képességének színvonala

Előadásomban arra vállalkozom, hogy bemutassam a magyar anyanyelvű középiskolás diákok olvasási és szövegértési képességének alakulását, jellemezzem ennek a képességnek a színvonalát képzési szakaszok, évfolyamok és az oktatás kulturális, nyelvi környezet szerint. A vizsgálati anyag alapját a 2009/2010-es tanévben lebonyolított országos hatókörű, diagnosztikus eredménymérés alkotja, amelynek reprezentatív mintája régiók, településtípusok, iskolatípusok szerint rétegzett.

14.30–14.45

3.5 *Orbán Sándor*: Tehetségfelismerés, tehetséggondozás – sport, kutatás, művészet

A Komplex3+T tehetségfelismerő és tehetséggondozó program a sport – kutatás – művészet három pillérén, valamint a tudatosság elvén nyugszik; és az agy két féltekéjének összehangolt működését kívánja elősegíteni. A program a különböző képességek szenzitív periódusait szem előtt tartva, 1) sportmozgásokkal a neurológiai harmóniát, 2) a művészetekkel az értelem–érzelem területét, 3) a sporttudomány terén végzett kutatásokkal a rendszerben való gondolkodás képességét fejleszti. A tudatosság elvének (T) alkalmazása nagymértékben növeli az oktatás hatékonyságát.

14.45–15.00

3.6 *Sóron Ildikó – Tegzes Tünde*: „Benned a Cél és Nálad a Kulcs”

Előadásunkon a 2013/2014., valamint 2014/2015-ben a Bolyai János Műszaki Szakközépiskola és Kollégiumban, a MOL Gyermekgyógyító Program 2013, illetve 2014 keretében, „Benned a Cél és Nálad a Kulcs 2., 3.” címmel tartott irodalomterápiás foglalkozássorozat tapasztalatait, eredményeit ismertetjük. A csoportot az iskolával egyetértésben a kollégiumba bekerülő diákokból szerveztük. A tanulók többségének az új környezet komoly kihívás: először tapasztalják meg

a biztonságos családi háttér hiányát, nehézséget jelent a magasabb szintű elvárásokat támaztó új iskolai környezet, és a kollégiumi kortárs csoport által előidézett, gyakran kíméletlen körülmények között is meg kell tanulniuk boldogulni. A 15-16 éves fiúk nagy része egyszülős családból, nehéz anyagi körülmények közül érkezik, többségük halmozottan hátrányos helyzetű. A főként a biblioterápia eszközeire támaszkodó foglalkozásokon valós értékekkel szembesítettük a serdülőket, a csoportban összetartó közösségre találhattak, a rájuk irányuló őszinte figyelem pedig némiképp pótolta a hiányzó mindennapos szülői odafigyelést. A sorozat keretében az önismeret, közösségi érzés, beszéd- és kommunikációs készség, szövegértés, olvasási készség terén elért eredményekről, és azt ezt elősegítő munkafolyamatról, az alkalmazott módszerekről számolunk be a hallgatóságunknak.

15.00–15.15

3.7 *Hock Zsuzsanna*: Olvasókortól az olvasás szeretetéig (Egy 145 éves középiskola hagyományainak megújulása a 21. században)

A Veres Pálné Beniczky Hermin által alapított leánygimnázium a kezdetektől pedagógiai munkája kiemelkedő részének tekintette a leányok olvasóvá nevelését. Ennek a hagyománynak jegyében a 2013–2014-es tanévben valamennyi 7. évfolyamos diák számára heti egy alkalommal olvasóköri foglalkozást tartottunk. Célunk volt a tematikus elrendezésű foglalkozásokon, hogy a tanulók egyéni olvasmányairól is beszéljünk, s keressük a klasszikus szépirodalmi alkotások között azokat, amelyek segítségével megérthetik diákjaink, a szépirodalom lehetőség: emberi cselekedetek, gondolatok, a környezet jobb megismerésére. Az előadás során igyekszünk bemutatni a foglalkozások tematikáját, munkamódszerét. Kitérünk arra is, hogy milyen hatással volt mindez a diákok olvasási szokásaira.

15.15–15.30

3.8 *Pallósiné Toldi Márta* (a BDK ny. igazgatója) „Nem akarok nagyobb kocka lenni”

A szombathelyi Berzsenyi Dániel Könyvtár több sikeres olvasás népszerűsítő programja után egyik TÁMOP-pályázata keretében 2013. január 1. és 2014. január 31. között addig kevésbé járt útra tért, amikor szövegértési foglalkozássorozatot tervezett és valósított meg, partnerségben a Szombathelyi Műszaki Szakképző Iskolával. A sorozat tematikáját úgy állítottuk össze, hogy a szövegértési súlypont mellett további kompetenciák fejlesztésére is mód nyíljon, különös tekintettel az ismeret- és tapasztalatszerzés forrásaira, a szociális és érzelmi intelligenciára, a szövegalkotásra és a kommunikációra. A két szakközép- és egy szakiskolás csoportban lezajlott, élményben és tapasztalatokban gazdag sorozatról kíván tájékoztatni az előadás.

15.30–15.45

3.9 *Gombos Péter*: A tehetséges olvasók és az irodalom

Előadásomban egy olyan csoport irodalomhoz való viszonyát vizsgálom, mutatom be, amelyet egyre többen, egyre pontosabban próbálnak leírni: a tehetséges olvasókról vagy jó olvasókról van szó.

Mindenekelőtt a meglévő szakirodalmi források alapján adok meghatározás(oka)t, jellemzést a tehetséges olvasókról, majd arra a kérdésre is megpróbálok válaszolni, hogy mennyiben más az ő viszonyuk az irodalomhoz, mint társaiké. Mivel ezzel kapcsolatos kutatás hazánkban nem ismert, elsősorban a 2012-2013-ban, középiskolások körében végzett felmérésünk eredményeire hagyatkozom. A téma érdekessége, hogy bár manapság nagyobb figyelmet kap e csoport, eddig nem elsősorban ilyen szempontból vizsgálták őket.

15.45–16.00 Vita

4. Pedagógus- és könyvtárosképzés szekció

Levezető elnök: *Dr. Maticsák Sándor* (Debreceni Egyetem Tanárképzési Központ)

13.30–13.45

4.1 *Dani Erzsébet – Király Magdolna* (DE, Könyvtárinformatika Tanszék) Elektronikus irodalom és olvasás

A irodalom digitalizálásának előretörésétől oktatóként és könyvtárosként azt remélhetjük, hogy az elektronikus szövegen alapuló Neumann-galaxis új eszközei segítik a fiatalok olvasási kedvének megerősödését. A nagy európai és magyar irodalmi adatbázisok ingyenesen elérhető e-könyvei egyre bővülő formátumkínálatot nyújtanak minden korosztály számára. A digitális bennszülött is megtalálja az éppen aktuális eszközének megfelelő letöltési lehetőséget. Melyek ezek az eszközök? A kérdés az, hogy az elérhetőség szélesedésével egyidejűleg nő-e az olvasási kedv, vagy

csak arról beszélhetünk, hogy napjaink technogenezise azt eredményezi: fiataljaink e-könyv-hörcsögökké válnak, és a letöltést általában nem követi olvasás? Hogyan befolyásolja a megértést az elektronikus olvasás? Egyáltalán létezik különbség e-olvasás és hagyományos olvasás között, avagy hogy állunk a hiperfigyelem kérdésével?

13.45–14.00

4.2 *Gordon Györi János* (ELTE PPK Interkulturális Pszichológiai és Pedagógiai Központ, Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola) A zenei tehetség kibontakoztatása – az önmenedzselés képességének fejlesztése

Az 1990-es években kidolgozott tehetségfejlesztő pedagógusi szakképzés tantervének része a tanulók önmenedzselésre való felkészítése (Balogh, 2011). A zenei tehetségfejlesztés hazai szakemberei azonban adósak azzal, hogy az érintett pedagógusokat megfelelő gyakorlati leírásokkal lássák el e téren. Előadásunkban bemutatjuk, hogy a zenei önmenedzselés terén milyen tanácsokkal látják el a Carnegie Hall szakértői a zenében tehetséges fiatalokat. Kitérünk rá, hogy ezek mennyiben társadalom- és kultúraspecifikusak, illetve mennyiben átemelhetők a mai magyar zeneitehetség-nevelés gyakorlatába.

14.00–14.15

4.3 *Polyák Zsuzsanna* (LFZE Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézete Könyvtár) Közös zenélés és munkaerő-piaci kompetenciák

Előadásom célja, hogy a kóruséneklést központba állítva felvázoljam, a zenei nevelés és a közös éneklés által igazolhatóan fejleszhető képességek, személyiségjegyek miként illeszkednek napjaink munkaerő-piaci igényeihez, s hogyan járulhatnak hozzá a versenyképes munkaerő képzéséhez. Ezáltal rávilágítani, hogy a kórusmunka az egész társadalom és gazdaság sikerességének egyik elősegítője lehetne, ha sikerülne minél szélesebb rétegeket megnyernünk hozzá. A megállapítások egy része alkalmazható más típusú zenei csoportokra (zenekarok, könnyűzenei együttesek), sőt nem zenei tevékenységet folytató alkotóközösségekre is.

14.15–14.30

4.4 *Lupkovicsné dr. Major Edit*: Zenei könyvtári ismeretek elsajátítása informatikus könyvtáros BA alapszakon a Debreceni Református Hittudományi Egyetemen

Az informatikus könyvtáros szakos hallgatók az első félévben a dokumentumok történetét, sajátosságait, könyvtári helyüket ismerik meg. Itt találkoznak a zenei könyvtári dokumentumok jellemzőivel. Második félévben a gyűjtemények szervezésével, működésével foglalkoznak. Harmadik félévben a kották, hangfelvételek formai feltárását sajátítják el. Minden félévben foglalkoznak néhány órán a zenei könyvtári ismeretekkel. Hatodik félévben felvehetnek egy „Zenei könyvtári ismeretek” féléves kurzust. A Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskolában és a Méliusz Juhász Péter Könyvtárban szervezett gyakorlatokon sajátítják el a gyűjtemények kezelését gyakorlott zenei könyvtárosok irányítása mellett.

14.30–14.45

4.5 *Barátné Hajdú Ágnes – Boda Gáborné Köntös Nelli*: Tehetséggondozás az egyetemi könyvtárosképzésben

Az ELTE Könyvtár- és Információtudományi Intézete hagyományosan nagy hangsúlyt fektet a kiemelkedő képességű hallgatók segítésére, a hallgatók tudományos munkára való motiválására, az elmélyült ismeretfeldolgozásra képes és elkötelezett hallgatók pályán való elindítására. A kutatási műhelyekben zajló közvetlen interaktivitást igénylő, gyakorlati tudományos jellegű tudományos képzés mellett is figyelemmel követjük hallgatóink érdeklődési területeit, kiemelten támogatjuk a hallgatók részvételét a Fülöp Géza Könyvtártudományi Tudományos Diákkörben, ezzel is biztosítva részvételüket az Országos Tudományos Diákköri Konferenciákon. A kutatás iránt érdeklődők a diákkör keretein belül további ösztönzést és segítséget kapnak elképzeléseik megvalósításához.

Előadásunkban kitérünk arra a törekvésünkre, hogy induló könyvtárostánár-képzésünkben olyan elméleti és gyakorlati ismereteket, módszereket is tanítsunk, amelyek továbbfejleszhetőek a könyvtári és a tanórán kívüli olvasóvá nevelésben, tehetséggondozásban és felhasználóképzésben.

14.45–15.00

4.6 *Gurka-Balla Ilona* (Kolozsvári Babes-Bolyai Tudományegyetem, Egyetemi Könyvtár) Biblioterápia az iskolában és a könyvtárban – új trend a kolozsvári könyvtárosképzésben

Az olvasás jelentősége a mai diákság és a felnőtt olvasók életében. Néhány kolozsvári iskolában végzett felmérés értékelése alapján az adott szituációra sarkított esettanulmányra építve konkrét biblioterápiás gyakorlatok kidolgozása hagyományos és digitális eszközökkel, sőt alkalmazásuk is kísérleti jelleggel az adott iskolákban. A biblioterápia a

legáltalánosabb definíció szerint „a személyes problémák megoldásának segítése irányított olvasással.” Összefoglaló értelemben a gyógyítás, a rehabilitáció, a megelőzés és a fejlesztés egyaránt a célok között szerepel. A kísérlet visszacsatolása újabb felméréssel történik az adott iskolákban. Így kapcsolódik a könyvtárosképzésben az elmélet és a gyakorlat az olvasásfejlesztésben és a szociális munkában is.

15.00–15.15

4.7 *Oláh Anna* (Bp. Ferencvárosi Önkormányzat): Cigány gyerekek a betűk országának útvesztőiben

A roma gyerekek nyelvhasználatára az úgynevezett korlátozott kód a jellemző. Ez olyan beszéd, ahol a szavakhoz sok ki nem mondott, a család és a közösség tagjai számára mégis egyezményes, nyilvánvaló tartalom tapad. A korlátozott kód inkább a tapasztalatok, közösségi szabályok, érzelmekkel színezett átadására alkalmas, mint az elvont gondolatokéra, fogalmakéra. Ezzel nem azt akarom mondani, hogy az egyik kód jobb a másiknál. Nem! Minden kód a maga nemében jó, csak eltérőek egymástól. Az iskola a kidolgozott kódot alkalmazza, ezzel tovább nehezítve az iskolába kerülő roma gyerek egyébként sem könnyű helyzetét.

15.15–15.30

4.8 *Dr. Móré Mariann* (DE Gyermeknevelési és Felnőttképzési Kar): Képzési kihívások a gyógypedagógia területén

A gyógypedagógus-képzés klasszikus képző intézménye a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskola 2000-ig egyedülként folytatott képzést gyógypedagógia területen, ezt követően a képzés fokozatosan került regionális szintekre. Jelenleg a Kaposvári Egyetem Pedagógiai Karán tanulásban akadályozottak és logopédiai szakirányon, a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógiai Főiskolai Karán értelmileg akadályozottak pedagógiája és tanulásban akadályozottak pedagógiája és logopédia szakirányon, a Nyugat-magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Pedagógiai Főiskolai Karán tanulásban akadályozottak pedagógiája szakirányon folyik képzés. A gyógypedagógus szakma munkaerő-piaci igénye komoly kihívást jelent a képző intézmények számára: Dunántúlon az általános iskolákban főállású gyógypedagógus 2 484 fő, utánpótlásukat két felsőfokú képzőhelyen (Győr, Kaposvár) biztosítják. Közép-Magyarországon 2 239 fő gyógypedagógus dolgozik, itt található az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kara. Észak-Alföldön és Észak-Magyarországon 2 757 főállású gyógypedagógus dolgozik, szakmai utánpótlásuk regionálisan nem biztosított.

Az előadás arra keresi a választ, milyen szakmai feltételek megléte szükséges ahhoz, hogy az észak-alföldi régióban lehetővé váljon a gyógypedagógus-képzés.

15.30–15.45

4.9 *Felvégi Emese – Kathryn I. Matthew* (University of Houston): Kulturális tőke, technológiai tőke, tehetséggondozás a Neumann- és internet-galaxisban

Előadásunk a 2009-es PISA-mérés (Programme for International Student Assessment) Elektronikus Olvasásmérése eredményeinek szociológiai szempontú másodelemzése. Az információs társadalom és Neumann-galaxis korában a bourdieu-i kulturális és technológiai tőke olvasásértéssel kapcsolatos viszonyát vizsgáltuk. A tanulói szintű modellek azt mutatják, hogy az elektronikus környezetben zajló olvasást továbbra is a hagyományos kultúrához kapcsolódó tárgyak, tulajdonok, élmények erősítik leginkább. Bár nemzetközi szinten lassan kiszorulni látszik a hagyományos papíralapú könyv-olvasó kapcsolat, átalakul az olvasás mikéntje a médium változásával párhuzamosan (képernyő, e-könyvek, multimédia-, multimodális tartalom), épp az új médium az, ami új lehetőséget kínál mind a felzárkóztatásra, mind a tehetséggondozásra.

15.45–16.00 Vita

16.00–16.15 Kávészünet

16.15–16.45 Záró plenáris

A szekcióvezetők beszámolója 5-5 percben, majd a levezető elnök, *Dr. Nagy Attila* zárszava.

16.45–17.10

„A százhangú orgona” – A Debreceni Zenede népzenei műsora. Közreműködik a Szeredás népzenei együttes, művészeti vezető *Kálmán Péter* „Cucás”, a műsort összeállította és a növendékek tanára: *Sáriné Szebenyi Judit*.